

Edouard Manet: 'De visvangst' (ca. 1862-63). FOTO METROPOLITAN MUSEUM

Brieven werpen nieuw licht op etsende Manet

Parijs * Een collectie van meer dan veertig brieven van schilder Edouard Manet (1832-1883) aan zijn vriend schilder en graveur Félix Bracquemond (1833-1914) gaat waarschijnlijk nieuw licht werpen op de betrekkingen en de samenwerking tussen de kunstenaars. De brieven zijn verworven door de Fondation Custodia, de in Parijs gevestigde stichting die in 1947 werd opgericht door de bekende

Nederlandse collectionneur en kunsthistoricus Frits Lugt en zijn vrouw. De brieven worden nu bestudeerd en uitgegeven.

Veiling

De verzameling dook vorig jaar op op een Parijse veiling en bleek veel groter dan gedacht. Er waren slechts negen brieven bekend die in 1923 waren gepubliceerd in de Franse krant Le Figaro. De relatie

tussen de kunstenaars is onder meer interessant omdat Manet zijn kunst onder de aandacht wilde brengen door de etstechniek. In 1862 publiceerde hij, met de hulp van Bracquemond, zijn eerste reeks etsen onder de titel '8 Gravures à l'eau-forte par Edouard Manet'. De Fondation Custodia beheert een collectie van zo'n 50.000 brieven van kunstenaars, waaronder twee van Rembrandt.

Amuze

Conny Janssen Danst al 25 jaar

'We blijven toch altijd zo fragiel'

Astrid van Leeuwen

Dansgezelschap Conny Janssen Danst bestaat 25 jaar en viert dat, door het jaar heen, met drie producties. De eerste is 'Home', een nieuwe choreografie rond de vraag 'wat betekent thuis?'. „Dat je elkaar als mensen ziet, erkent. Die verbondenheid, daar draait het uiteindelijk toch om.”

Al 25 jaar is 'de mens' de rode draad in het werk van Conny Janssen. Termen als 'menschelijk' en 'humaan' vallen weliswaar vaker wanneer het over dans gaat, maar geen Nederlandse choreograaf maakt die kwalificaties zo waar als Janssen. Je kijkt bij haar nooit naar 'bewegende poppetjes', maar altijd naar mensen van vlees en bloed.

„Goh”, zegt Janssen, op de voor haar typerende bescheiden wijze. Om na een korte stilte te vervolgen: „Dat zit 'm natuurlijk ook in de keuze van mijn dansers. Ik houd van verschil en eigenheid. Mijn dansersgroep was altijd al heel divers, ook toen het woord diversiteit bij wijze van spreken nog in de Van Dale moest komen. Ik houd ervan om vanuit die verschillen en eigenheid te zoeken naar wat ons bindt en van daaruit emotionele, intuïtieve dans te creëren die gaat over jou en mij.”

„Maar”, zegt ze lachend, „dit had

ik vijftien jaar geleden nooit zo onder woorden kunnen brengen. Het is iets wat zich geleidelijk aan is gaan aftekenen in mijn werk, iets wat ik zelf ook pas nu zo duidelijk besef. Net zoals de maatschappelijke lading ook steeds zichtbaarder wordt in mijn choreografieën. Ik word doorlopend gevoed door wat ik om mij heen en in het nieuws zie, maar ik maak daar wel altijd een vertaalslag van. Je zult bij mij nooit een geweer op het toneel zien. Dat vind ik veel te plat, en bovendien: wie ben ik dat ik, hier in het rijke Nederland, iets over de toestand in de wereld denk te kunnen zeggen. Maar ik destilleer uit alles wat op ons afkomt wel vaak een emotie en ga dan daarmee aan de slag.”

Kwetsbaar

Wat Janssens werk ook zo bijzonder en niet zelden diep roerend maakt, is dat het niet alleen fysiek krachtig, stoer en ruig is, maar vaak ook heel kwetsbaar. „Dat komt”, zegt ze, „omdat de mens zo kwetsbaar is. We doen allemaal enorm ons best, maar we blijven toch altijd zo fragiel. Ik heb grote bewondering voor iedereen die dwars door alle moeite, onoverzichtelijkheid en weerstand heen dromen heeft, relaties durft aan te gaan, zekerheden opgeeft om nieu-

Beelden uit de voorstelling 'Home'.

FOTO'S LEO VAN VELZEN

we wegen in te slaan, of na enorme tegenslagen weer opkrabbelt. Dat geeft hoop.”

Uiteraard ontstaat die kwetsbaarheid in haar werk niet vanzelf. „Dat is een proces van eindeloos peuren, maskers afpellen, dansers uitleggen waarom ze in mijn groep zitten. Ik wil namelijk wel iets zien wat verder raakt dan techniek, meer dan alleen dat mooie been omhoog. En dat is een individueel proces: voor 'Home' werk ik met dertien dansers en dat betekent dat je dertien routes moet bewandelen, dertien keer coaching op de vierkante millimeter. Het kan mij enorm raken als ik door een façade heen breek, als ik zelf soms bijna

Dans

'Home', door Conny Janssen Danst is te zien in o.m.: de Purmaryn, Purmerend (31/1); De Meerse, Hoofddorp (17/2); Schouwburg, Leiden (18/2); Stadsschouwburg, Amsterdam (21 en 22/2); De Vest, Alkmaar (8/3); Figi, Zeist (18/3); Toneelschuur, Haarlem (23 t/m 25/3); Stadstheater, Zoetermeer (29/3); Castellum, Alphen a/d Rijn (29/3). www.connyjanssendanst.nl

vergeet dat ik naar dans kijk, omdat ik dan opeens vooral de mens zie.” Naast de kwetsbaarheid moet haar dans, vindt ze, echter ook altijd een 'rafelrandje' hebben. „Omdat dat bij het leven hoort. Het leven is niet altijd mooi, soms is het ook verdomde grauw, zwart, verschrikkelijk. Laatst in de repetities voor 'Home' miste ik dat rafelrandje, de dans werd té mooi, té esthetisch. Dan ga ik bewust op zoek naar weer wat meer donkerte en rauwheid. Maar het is nooit zo dat ik mij daarin verlies: ik zoek ook altijd weer een uitweg, een ontsnapping aan die zwarte kartelrand die zeer doet. De ene productie is ook anders dan de andere, er zijn ook voorstellingen waarin ik bewust sterker focus op de schoonheid, op de hoop, de troost, de poëzie.”

Sociale kaders

Het eerste zaadje voor haar nieuwe voorstelling 'Home' werd geplant door dramaturge Judith Wendel, die samen met decorontwerper Thomas Rupert, kostuumontwerper Babette van den Berg en lichtontwerper Remko van Wely al jaren Janssens artistieke 'anker' vormt. „Judith kwam met een uitspraak die in een gesprek dat zij met studenten had, was gevallen: 'Als je mijn wortels ontkent, dan ontken je mij'. Ik ben daarover gaan nadenken en toen Maartje

Teussink aan het einde van mijn vorige productie 'Courage' zong 'A house is a place, a home to be found', viel voor mij het kwartje.” Janssen heeft, zegt ze, tal van redenen om zich te verdiepen in het thema 'thuis'. „We leven in een tijd waarin sociale kaders wegvallen, waarin we vaak niet meer weten wat ons nog ankert. Daarbij werk ik met dansers die overal vandaan komen. De verhalen over hun wortels, hun herinneringen, hun rituelen en de nieuwe plekken waar ze hebben moeten aarden, vormen een belangrijke bron van inspiratie.”

„Maar er is zeker ook een persoonlijke laag. Ik ben mijn nest als het ware aan het verliezen. Drie jaar geleden is mijn vader overleden, sindsdien gaat het heel slecht met mijn moeder. Ik ben geen dertig meer, heb geen kinderen. Wat is eigenlijk mijn anker?”

Toch is 'Home' geen verhalende productie. „Het is een associatieve, filmische voorstelling, iets wat je ook terug hoort in de nieuwe muziek van soundscape artist Michel Banabila en cellist Maarten Vos. Zoals altijd bij mij vertelt het lichaam het verhaal. Als toeschouwer schakel je daarbij steeds tussen exterieur en interieur: na een groepstuk waarin je wellicht een herinnering of verlangen kunt herkennen, zoom je in op een ontmoeting, een duet dat in het hier en nu plaatsvindt.”

